

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Prijava delegatov.

Delegat so prijavila sledeča okrajna društva:

XVII. Učit. društvo za konjiški okraj: 76. F. Bobič — Loče; 77. Karel Mravljak — Zreče. Namestnika: 78. Amalija Mravljak — Zreče; 79. Srečko Vittori — Cadrmlje.

XVIII. Učit. društvo za ormoški okraj: 80. Josip Rajšp — Ormož; 81. Anton Porekar — Hum. Namestnika: 82. Ludovik Šijanec — Svetinje; 83. Adolf Rosina — Ormož.

XIX. Učitelsko društvo za marbreški okraj: 84. Mirko Lešnik — Maribor; 85. Ivanka Vidmar. Namestnika: 86. Šimon Viher; 87. Ivan Kavčič.

Se vedno dolgujejo nekatera društva prijavo delegatov. Naj storé to takoj, da bo stvar s prihodnjim številko »Tov.«, ki bo zadnja pred zborovanjem, v redu.

Društvene vesti.

+ Učitelsko društvo za konjiški okraj. — Predno odidem na počitek, smo se še enkrat zbrali v Konjicah. Bilo nas je lepo število — manjkala sta samo dva, ki pa sta svojo odsotnost opravičila. Zborovanje je otvoril predsednik tov. Bobič z daljšim, v vezani besedi zloženim govorom. Prisrčno je pozdravil navzoče, posebej se goste ravnatelja Schreinerja, prof. Prosenika iz Petrine in našega nadzornika tovariša Schella. Spomnil se je pred kratkim umrle tov. Amalije Pušenjakove in tovariša Bregantja s soprogom, katera sta zapustila naš okraj. Nato so se prečitali došli dopisi. Tovarišem Brumnu in Womerjema se odpošlje za njihove pozdrave pismo z zahvalo. Sprejela se je resolucija glede vstetja službenih let onim tovarišem, ki vsled vojnih razmer niso mogli pravočasno napraviti usposobljenosti izpita. — Sedlo je nato predavanje ravnatelja Schreinerja „o ureditvi našega šolstva“. Z velikim zanimanjem smo sledili izvajanjem govornikovim. V imenu društva se mu je tovariš predsednik za zanimivo in času primerno predavanje prisrčno zahvalil.

Delegatom za Zavezino zborovanje je bil izvoljen tov. Mravljak, naduč. v Zrečah, za namestnika pa tov. Vittori, učitelj v Cadrmljah. Predsednika bode zastopala tov. Mravljakova, učiteljica v Zrečah. Zahvaljujoč se za polnoštevilni obisk in želeč vsem prijetne počitnice je predsednik zatvoril zborovanje.

Po zborovanju smo se zbrali v Narodnem domu, kjer so nam med prijateljskimi razgovori pravi hitro minile prijetne urice.

+ Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za ljubljansko okolico ne bo imelo izrednega zbora te počitnice — zaradi raznih ovir. Resolucije, ki so bile pripravljene za občni zbor glede šolskih knjig in šolskih knjižnic bom predložil „Zavezi“ v upoštevanje. Vabim člane, da se udeležijo „Zavezinega“ zborovanja v septembru in prošim doposlati mi zaostalo članarino, da bodo računi o Božiču čisti. Na zdar! Janko Zirovnik.

+ V pojasnilo: V zadnji številki „Uč. Tov.“ je bil objavljen predlog „Savinjskega učiteljskega društva“, glasom katerega naj bi se en član učiteljskih parov oprstil članarino. Ta predlog ne odgovarja istini in sloni bržkone na nesporazumu. Predlog se je glasil sledeče: „Zaveza“ ni ne zahteva od učiteljskega dvakratne članarine (48 + 48 K), marveč samo 48 + 8 K, ker dobiva faktično samo en član „Zavezine“ liste.

Po slovanskem svetu.

Iz čehoslovaške republike.

Nov časopis za mladino bo začel izhajati na Češkem. Izdajalo ga bo češko učiteljsko društvo. Urejevalo ga bo več urednikov. Za ilustracije bo skrbel slikar Jožef Wenig. List bo namenjen za otroke od 10 do 16 let. List bo prinašal sestavke najboljših čeških pisateljev in bo izhajal desetkrat na leto.

Iz Jugoslavije.

— Nov minister prosvete. Dosedanji minister prosvete Ljuba Davidovič, sišao je s tega položaja i otišao na drugi, gde ga je dužnost odazvala. Vreme njegovog ministirovanja u prosveti obeleženo je plodnosc i smišljenim radom i reformom u svima pravcima. I rad njegov i ophođenje njegovo ostaće v blagodatnom sećanju učitelja i u istoriji prosvete naše vreme njegovo ostaće kao ime prosvetnog reformatora i velikog prijatelja učitelj-

skog. Za novog ministra prosvete, u demokratsko-socijalističkom kabinetu gosp. Davidoviča, došao je g. Pavle Marinković. Mi se nadamo, da će on započeto delo reforme privesti kraju i da će na taj način novi zakon o nar. školama za celo kraljevstvo, koji je veliko otpočet, uskoro postati svršeno delo. — »Nar. Prosveta«.

— Dalmatinsko učiteljsvo in načrt novega šolskega zakona. Na skupščini »Zveze dalmatinskih učiteljev«, ki se je vršila dne 16. t. m. v Splitu je razpravljala delegacija tudi o novem načrtu za šolski zakon kraljevstva SHS. Dalmatinsko učiteljsvo je načrt navdušeno pozdravilo in ga odobravalo le z malimi izpodbijanimi in dodatki. Mi razumemo položaj naših dalmatinskih tovarišev. Avstrijska uprava je dalmatinsko šolstvo popolnoma zanemarila, zato vidijo tamošnji tovariši v novem zakonskem načrtu se vedno napredek in iz tega ozira lahko glasujejo za novi načrt. Ni pa enak naš položaj, ker pomenja za nas novi načrt zakona o narodnih šolah povečini nazadovanje in je vsied tega v tej obliki absolutno nesprejemljiv.

— Tudi učiteljsvo iz bivše kraljevine Sroije odobrava novi načrt zakona v narodnih šolah. Razumljivo, da pomenja novi načrt tudi zanje precejšen napredek. Zato forsira tamošnje učiteljsvo, da bi bil načrt čimprej uzakonjen. Vendar, je za nas Slovence, stališče v tem oziru napram srbskim tovarišem enako, kakor smo ga v gorenji notici označili. Zakona nikakor ne kaže forsirati in je predvsem, predno se ga predloži zbornici, zaslišati glas vsega učiteljsva. Temeljito je proučiti posamezna vprašanja, ker potrebuje novi načrt temeljite preuredbe in dodatkov, če nečemo Slovenci nazadovati na šolskem polju. Vsekakor je pojav, da se srbske in hrvatske »Zveze« brez velikega odpora izrekajo za udeležitev predloženega načrta za nas nevarne in je nujna potreba, da čimprej spravimo tudi mi zakonski načrt v javno debato. V kolikor nam bo mogoče, pričnemo tudi v prihodnjih številkah z objavo načrta.

— Za ureditev šolstva v Prekmurju. V Prekmurju naša stvar dobro napreduje. Kakor dobivamo poročila, se je sestavil že nekaj pokrajinski zbor ali svet tamošnjega civilnega komisarja dr. Lajnšica. Iz vsakega kraja imajo v tem sosvetu po tri svoje zastopnike. Ta pokrajinski zbor bo izdelal načrt za šolstvo in uradništvo v Prekmurju. Odločil bo, katere uradnike in učitelje bodo odpustili in kateri lahko ostanejo še nadalje na svojih mestih. Ker zahtevajo Hrvati spodnji del Prekmurja zase, bo ljudstvo samo, na podlagi pokrajinskega odbora odločilo, kam hoče pripadati. Nujna potreba za Prekmurje je tudi imenovanje šolskega komisarja, kar se pa dosedaj še ni izvršilo.

— Poverjenišvo za uk in bogočastje priporočajo po časopisih šolskim vodstvom, da pomagajo županstvom pri izpolnitvi vprašalnih pol, katere razpošilja podjetje Jugoslov. privrednega kompasa, ker je to delo splošne koristi za vse naše gospodarstvo. — Enakega oklica na duhovščino nismo čitali! Za delo pripoznajo šolskemu vodstvu popolno veljavo, celo izven delokroga se kliče u r a d na pomoč; glede verodostojnosti se pa šolskega vodstva ne pripoznava in bi moralo učiteljsvo nositi svoje razkaznice županstvu v potrditev. Če ne pripoznavajo šolskih vodstev in popolne uradne verodostojnosti teh uradov višje šolske oblasti, bo učiteljsvo poskrbelo, da se bo spoštovalo in upoštevalo tudi šolska vodstva kot verodostojen urad.

— Značilno za današnje čase. V »Slovanskem Narodu« čitamo: Brez učitelja. Pišejo nam: Iz šole v Osilnici ob

Kolpi se je preselila g. učiteljica Mini Burzeva, zapustivši svojo službo v Ljubljani, dočim je učiteljica g. Cepudrova iz Papejeva, zapustivši svojo službo v Ljubljani, zatrjuje, da se ne vrne tudi g. učiteljica Otilija Zemljakova nazaj v Bosiljovoko. Od gotovih strani se pa čuje, da bi zamogle v občini Osilnica vse 3 šole ostati brez učitelja zaneprej in to vsled pomanjkanja učiteljev. Merodajni krogi se pozivljajo, da se v pravem času v tem smislu za našo mladino zavzamejo, da iste ne zadene usoda neizobrazbe. Seveda k vsemu temu se morajo pa tudi zavzeti posamezni občinarji, da bodo učiteljem bolj naklonjeni glede pouka otrok in jim ne nasprotovali povsod ter tako odganjali izobraževalce otrok; končno oni, v okrajni šolski svet izvoljeni možje, osobito njih predsednik, naj se postavi na prostor, za katerega je izvoljen in da se glede njegovega delovanja ne bo dal omečati in odvrniti niti po zvezi rodu ali prijateljstvu, ni blagovoljnosti in sovražnosti, sploh nikakim stranskim ozirom in da naj vrši svoje dolžnosti in podpira učitelja z vsemi svojimi močmi, katere mu zakoni nalože, ker svoboda brez naobrazbe ne bo rodila dobrega sadu. — K temu dodajemo: Ljudstvo je v teh krajih šoli zelo nenaklonjeno in za Osilnico ravno vemo, da so nagajali učiteljici na vse načine. Hrane in živil ji tudi niso hoteli dati. Iz takih krajev beže učitelji proč ob prvi priliki, ker nimajo v šolskih oblasteh nobene zaslombe. Če ne bi bil kulturni greh, bi privoščili prebivastvu sličnih razmer vsaj dve generaciji — analfabetov. Mogoče bi jih to izstreznilo.

— Zavezinim delegatom in tovarišem, ki pridejo v Ljubljano naznanjamo, da je »Zaveza« preskrbela nekaj skupnih prenočišč in naj se vsi oni, ki nimajo prenočišča zglase v pisarni strkovega tajništva »Zaveze«.

— Osemrazrednice in meščanske šole. Šolska doba je za učence na teh šolah enaka, učna snov in število tedenskih ur je različna. Meščanske šole imajo obširnejši in krajevnim razmeram prilagoden učni načrt, od učiteljev se pa zahteva poseben izpit. S tem sicer ni rečeno, da bi na meščanski šoli ne mogel učiti marljiv in vesten ljudskošolski učitelj. Tak bo pa tudi lahko napravil potreben izpit ter si s tem izboljšal gmotno stanje. To naj bode v spodbudo zlasti mlajšim močem, ko sedaj tako primanjkuje za meščanske šole izprašanih učiteljev in se nameravajo še na raznih krajih ustanoviti take šole. Vestno pripravljane za pouk je tudi najboljša priprava za izpit. J. B.

— Na našo brzojavko skupščini bosanskega učiteljsva v Sarajevu dne 3. avgusta t. l. je prejela »Zaveza« sledeči brzojavni odgovor:

Istim željama usvrčamo i ključemo našoj naprednoj i svesnoj braći Slovencima: Živili i napredovali i bili otsada pravci medju tvorcima uzvisenih ideja u lepoj i slobodnoj otadžbini. — Lazarevič, predsednik. Blažekovič, tajnik.

— Janko Dimić †. Bil je strojni stavec v naši tiskarni — mož volje, dela in značajnosti. V sredo minulega tedna, ko je bil sklonjen nad tipkami svojega stroja ter je z brzino spretnih udarcev prelival rokopis v svinčene črke, ga je kap zadela na levo stran in ga nasilno odtrgala od „črne umetnosti“. V četrtek, petek in soboto smo upali, da si opomore. Vrnila se mu je zavest, vstal je iz postelje, dejali smo, da ga kmalu zopet pozdravimo v svoji sredi. A nesreča se je ponovila — v nedeljo zgodaj jutraj je umrl. Koliko lepih, brezhibnih del je prišlo izpod njegovih rok! Preden je rokopis prenesla mehanika stavnega stroja v svinčeno zlitino, sta mu vsebina in oblika preletela bistrega, inteligentnega duha, da se je iz vsake zlite vrste odražala njegova jaka, simpatična osebnost. Karkoli je prišlo iz tiskarskega stroja, si lahko takoj sodil: „To je Dimičevo delo!“ Stroj in Dimić sta bila eno, tajinstveno snujoče živo telo, ki se je gibalo na videz igraje, brez zunanjejnega znaka napore in izčrpanosti dan za dnem, da, dostikrat noč za nočjo. In ko je opravil svojo nalogo v tiskarni, kam je držala njegova pot? V dom in sokolsko telovadnico! Doma mu je cvetela tiha rodovinska sreča, v telovadnici ga je objemala ljubezen vdanih bratov, ki jim je bil vzor požrtvovalnega sokolskega delavca. Tiskarna, dom in telovadnica so bili mejniki njegovega sveta. Tod se je plodovito in vzorno razvijalo njegovo življenje, ki je z deloljubno svojo silo zglodno in privlačno vplivalo na široki krog njegovih znancev, prijateljev, stanovskih tovarišev in sokolskih bratov. Moj sokolski brat Janko Dimić je bil med prvimi v številu onih, ki sem gojil do njih spoštovanje in sem se čutil srečnega, kadar sem mu mogel stisniti pošteno, moško, delavno desnico! Zvestoba in resnicoljub-

nost, brezpogojna vdanost sokolskim idealom, skromnost in neumorna delavnost so bile najodličnejše poteze njegovega značaja. In tudi njega je potegnila vojna vihra v svoj tesni vrtinec. Na Ruskem je bil zajet, in ob tisti priliki ga je omamil udarec kopita kovaške puške po glavi. Bržkone je bila kap posledica onega udarca. Kmalu po povratku iz ujetništva je zopet prišel v našo tiskarno, odkoder nam ga je vzela smrt. Kaj smo mu dali? Zadnje spremstvo in zvest spomin! Vse tiskarniško osebje (88) z upravnim svetom in nadzorstvom je šlo do groba, pred krsto se je lila rdeča četa naraščaja in bratov Sokolov — med njima beli cvetovi Sokolic. Ko je utihnila posloviina beseda dr. Feticchia, sta se nagnila v gomilo dva sokolska prapora, a Janka Dimica smo ostavili v objemu ljube zemlje slovenske, obenem pa smo ga globoko zagrebili v svoje duše. Umrli je mož pozitivnega dela; delo pa živi naprej in nam poraja in oblikuje nove rodove...

E. Gangl.

— O nameščanju obiskovalcev počitniškega tečaja v Ljubljani od 18. avgusta — 4. oktobra t. l. Nujna potreba sili nastaviti kot učitelje gojenke (gojenke) 3. letnika učiteljskih in abiturijente srednjih šol (liceja), po dovršitvi gori omenjenega tečaja. Abiturijenti srednjih šol (liceja), bodo glede znanja gotovih predmetov mogli vršiti svojo dolžnost le deloma. Kdor ni obiskoval v srednji šoli risanja, tega neprecenljivega sredstva za učitelja, ne bo mogel dohietiti gojenecv in gojenk v času počitniškega tečaja. Kdor ni pevec ali ne zna igrati na gosli, temu bo tudi pouk v petju delal preglatvice. Najhuje pa bo s pedagoško in metodiko. Zato je priporočila vredno, po možnosti srednješolce oddeliti in poučevati posebej v predmetih, o katerih prej niso mnogo ali nič slišali. Mnogo srečnejši so v vsem gojenici in gojenke učiteljskih. Kar je najvažnejše (pedagogika in metodika), o tem so več ali manj poučeni. Najbolj jim manjka teoretične metodike in še enkratne ponovitve vseh predmetov. — Vsem nalogam, ki čakajo počitniški tečaj, ne bo možno ustreči. Zato je priporočati, da višji šol svet nastavi nove učitelje pri priznanih šolnikih, ki jih bodo z ljubeznijo in dobrim svetom uvajali v šolo. Le tedaj lahko pričakujemo, da bo sila rodila učitelje, ki gredo z veseljem na delo. — H.

— Štampilje SHS. Poverjenišvo za uk in bogočastje prepoveduje z odlokom z dne 17. julija 1919. br. 2838 štampilje z znakom SHS. Te štampilje se morajo takoj »odpraviti in uničiti.« Zona me spretetava, če pomislim, kakšnega strašnega sovražnika so si nekateri šole nakopale s temi štampiljami. Brezmejna je slava Verzejcev od takrat, ko so njih hrabri predniki spoznali v rižnati klobasi zver ter na njo streljali. Ali žal, njih slava sigurno otemni v zgodovini pod lapidarnim slogom odloka z dne 17. julija a. d. 1919. Pa naše poverjenišvo ne stoji osamljeno v svojem boju. Tudi razna druga poverjenišva in oblasti so jele zatirati ta velepomembni znak, ki se je tako naglo ukoreninil med narodom. Zlasti naši narodni trafikanti, ki so si v svojem narodnem navdušenju omislili nove napise, morajo sedaj poslušati poučna predavanja finančnih organov, češ, »SHS ni več.« Zadnje šase se toliko piše o nezadovoljnosti med narodom in verujete, da je tudi to zatiranje napisov SHS doprineslo k temu svoj delež. Slišijo se razna modrovanja, naraščajoča v hujskanje: »SHS ni več, pridemo pod Francoze.« »SHS ni priznana država, zato morajo ti napisi izginiti.« »Pridemo nazaj pod Avstrijo.« »Ti prokleti Srbi so nas osleparili. Sedaj smo pa podjarmljeni pod Srbijo.« In ako še končno omenim resno-smešen slučaj, da se je pobožna ženska zgrazala, ker so odstranili »Sladko« ime, potem bi bila slika menda popolna. Resnica pa je, da je sedaj veliko preprostega ljudstva prepričanega, da država SHS ne obstoja več. Je bilo tega treba? Se li ne imenuje naša država kraljevstvo Srbov, Hrvatov in Slovencev? Je-li potem ta znak tako protustaven? Bi-li ne bilo bolje dekretirati, da se pred SHS še pripiše kr.? Naše oblasti imajo pred seboj vzoren Avgijev hlev. Ta bodi njih poprišče! Dela je za deset Heraklejev! Za take Donkišotijade so časi prerensni!

— Z notico »Poziv v pokoj«, ki ga dobijo češki, za pokoj »zreli« učitelji, se strinjamo docela vsi učitelji v Sloveniji. Tudi pri nas še službujejo učitelji vseh kategorij, ki so bili že za obstoj staroavstrijskega šolskega zakona sposobni za pokoj, a sedaj niti »z ozirom na narodne potrebe« ne spadajo več na svoja mesta, ker niso v stanu slediti toku časa. Preobrat, ki zadene sedaj šolstvo, rabi mlade, sveže in čile moči. Omenjeni učitelji posedajo skoro brezizjemno najlepša mesta ob železnicah, v trgih, v bližini mest

Osmo šolsko leto.

- Tekalne igre:
1. Pogon (izzivanje vojsk), I. str. 32.
 2. Labirint, I. str. 13.
 3. Rib premetavat, I. str. 39.
 4. Tekme v teku, I. str. 48.
- Lučalne igre z majhno žogo:
5. Tekme v podajanju žoge, 6. način, II. str. 25.
 6. Žoganje v krogu, II. str. 41.
 7. Žoganje na prebege, II. str. 54.
- Opazka 1. Igrati »Žoganje na jezdec« (V. šol. leto) in »Rib premetavat« (VIII. šol. leto) sta primerni samo za dečke.
- Opazka 2. V »Slov. Sokolu« 1914 se nahajajo popisi odbijalnih iger z žogo, in sicer iger, v katerih odbijamo žogo z roko in bobničem. Vaje v odbijanju z roko in Odbjanje čez mejo str. 1 je primerno za četrto šolsko leto, Podbijanje str. 10 za peto, vaje v žoganju z bobniči in perjačami str. 17, za šesto in sedmo šolsko leto, zlasti za deklice. P.

4. Po zaklade, I. str. 25.
 5. Kozličev preskakovat, I. str. 40.
- Lučalne igre z majhno žogo:
6. Tekme v podajanju žoge, 3.—5. način, II. str. 23.
 7. Izbijanje, II. str. 37.
 8. Izklicavanje, II. str. 48.
 9. Žoganje na narode, II. str. 47.
- Ponavljjanje znan.h iger.
- Sedmo šolsko leto.**
- Tekalne igre:
1. Tretjega odbijati, težji načini, I. str. 16.
 2. Medvedje v lancu, I. str. 24.
 3. Lov tatov, 2. način, I. str. 30.
 4. Preža, I. str. 30.
- Lučalne igre z majhno žogo:
5. Žoganje na ogle, II. str. 38.
 6. Strelci, II. str. 53.
 7. Žoganje skoz vrsto, II. str. 32.
- Ponavljjanje znanih iger.

s srednjimi šolami. Tudi svojo deco imajo izvečne izsolano. Drži jih udobno službeno mesto, bojazen pred dolgim časom v pokoju, in — v glavnem, vsaj na deželi — prosto stanovanje. In vse to na stroške mlajših tovarišev, ki imajo dijake, so na slabih in najslabših mestih, z dvajset in več službenimi leti. Prva skrb naše delegacije letos bo, da se po češkem vzorcu pozovejo za pokoj sposobni tovariši, da »izvrše svojo dolžnost napram mlajšim tovarišem«. Poskrbelo se bo, da se vsa taka mesta, stalna ali začasna, še pred novim šolskim letom razpisejo in zasedejo.

— **Dalmatinsko učiteljsko je na svojem zborovanju »Zveze dalmatinskih učiteljev«** dne 16. t. m. soglasno sklenilo pristopiti v glavno »Zvezo«, v smislu zagrebškega dogovora, edinstvene Zveze jugoslovanskega učiteljsstva. Skupščina je izvolila tudi delegate za prihodnji kongres v Beogradu.

— **Neverjetne vesti.** V »Novi Dobi« smo čitali sledeče: V celjski sirotišnici in hiralnici še vedno pašuje nemški učitelj Wolf, ki je iz zavoda napravil pravo pomnemčevalnico. Otroci dosledno pozdravljajo z Grüss Gott! in »Heil« in so po večini zagrizeno nemško-nacionalno vzgojeni. Mož je bil tako drzen, da je pri vodstvu ljudske šole zahteval, naj se celo slovenski otroci vzamejo v nemške razrede. Čudno je tudi, da morajo naši državljani plačevati za otroke po 120 K mesečno v zavodu, dasi glavarstvo daje tja cele vozove živil. Čudno je dalje, da se mnogo otrok iz naše države ne sprejme, dočim so v zavodu celo nemški otroci iz Gradca. Ali mestni urad res še ne smatra za primerno, da razmere v sirotišnici, ki tudi v drugih ozirih niso vzorne, končno uredi in odda vodstvo zavoda slovenskemu človeku, ki bo napravil tam red? — Naša obzirnost gre predaleč! S tem si škodujemo sami. To je bila še naša stara avstrijska slabost. Skrajni čas je, da zapiše radikalnejši veter po naši domovini in da poženemo ljudi, ki ne sodijo med nas tja, kamor spadajo!

— **Odravljeni celibat in bivše učiteljice.** Vsled regulacije naših prejemkov se je v zadnjih tednih pokazalo stremljenje, da žele nekatere bivše učiteljice, sedaj žene državnih uradnikov, dobiti službo učiteljice v istem kraju, kjer službuje njen mož. Iz različnih vzrokov bi to bilo v kvar našemu šolstvu in marsikatera koleginja v večjih krajih ali v mestu bi naenkrat utegnila biti premeščena iz službenih ozirov, da se ugodni želji uradnikove soproge. Predlagam, da organizacija in po njej predlagani šolski nadzorniki strogo pazijo na to, da se nobeni organizirani učiteljici ne zgodi v tem oziru nikaka krivica, in da se žene uradnikov, ki so poročene pred odpravo celibata sploh ne nastavljajo. Ta predlog naj upoštevajo in pretresejo delegacije; organizacija in pred vsem naši nadzorniki so dolžni v takih slučajih pred vsem skrbeti za aktivno učiteljsvo.

— **Ljubljanski učiteljski in učiteljskišči so vprizorili v Novem mestu 16. in 17. avgusta Finžgarjevo dramo »Veriga«.** Že igra sama na sebi je lepa, poleg tega so jo vrlji igralci predstavljali nad vse pričakovano dobro. Vloge so bile kaj srečno razdeljene, izvajanje precizno. Onih prisiljenih, nenaravnih kretenj, ki smo jih navajeni pri začetnikih, tu skoraj nismo opazili. Igralci so se vživili v vloge in pogodili posamezne značaje zelo dobro. Tu strast, zavist, lokavost; tam milosrčnost, žalost, obup. Domače dolensko narečje je bilo igri, v kateri nastopajo le kmetje, samo v korist. Splošna sodba je, da v Novem mestu že zlepa niso tako dobro igrali. Vidi se, da imajo igralci in igralke dar za to umetnost. Ko se bodo po nekoliko nastopih z vztrajnostjo še v mimiki nekoliko bolj izvežbali, bodo kos tudi težjim igram, dasi je že ta dovolj težka.

Mladim tovarišem in tovarišicam častitamo na uspehu in jim kličemo: Le pogumno naprej! Tudi na tem polju vas čaka lepo kulturno delo za narod po širni slovenski zemlji, koder vas bo vodila usoda.

— **Za boj na Koroškem je tukajšnja šola jako trpela.** Uničene so knjige in učila. Jako pogrešamo abecednikov, zlasti pa stenskih tabel za slovensko abecedo. Mnogo je v Sloveniji šol, ki imajo pod strehami stare stenske table. Ako jih odstopijo šolam na Koroškem, store dobro narodno delo. Ker se šolsko leto bliža koncu, je nujna pomoč posebno dobrodošla. Za izkazane usluge že vnaprej najlepša hvala! — Šolsko vodstvo v Podljubelju pri Borovljah.

— **Bolne učitelje, ki obiskujejo toplice, opozarjamo,** da imajo z odlokom ministrstva št. 9885 iz leta 1919 dovoljeno brezplačno povratno vožnjo po vseh progah železnice kraljestva SHS,

in sicer za dobo kopalniške sezije, ako se izkažejo z vozovnico o napotju in z zdravniškim potrdilom, da so se zdravili najmanj 10 dni v toplicah. To velja tudi za družinske člane. »U. L.« 135.

— **Poziv tovarišem abiturijentom mariborskega učiteljskega iz leta 1884.** Ko smo praznovali l. 1909. petindvajsetletnico, zavezali smo se, sestati se vsako leto v kakem kraju, kjer službuje eden ali drugi izmed nas. Dnevi, ki smo jih nato preživeli l. 1910 v Šmarji pri Jelšah, 1911 v Gotovljah, 1912 na Dolu pri Hraštniku in 1913 v St. Juriju ob j. ž. so ostali udeležencem gotovo v najprijetnejšem spominu. Izbruh svetovne vojne je preprečil naše nadaljne sestanke. Letos pa praznujemo 35letnico svojega kulturnega delovanja. Umestno bi bilo, da se zberemo vnovič ter oživimo svoje mladostne spomine. Tovariši, pridite, v nedeljo, dne 31. avgusta v Maribor, kjer se sestanemo zvečer v Narodnem domu! Če se zlagate s predlogom, prosim takojšnjega obvestila.

Na veselo snidenje!

Anton G n u s, Dol pri Hraštniku.

— **Zakon o ljubljanske vseučilišču potrjen.** Iz Beograda poročajo, da je regent Aleksander potrdil zakon o vseučilišču kraljestva SHS v Ljubljani. Univerza bo imela pet fakultet; medicinska fakulteta bo obsegala izprva samo dva pripravljalna letnika. Poleg nje bo torej še pravniška, filozofska, bogoslovna in tehnična fakulteta. Obenem je potrdil regent zakon o izpremembah in dopolnitvi že obstoječega zakona za belgrajsko vseučilišče.

— **Na zborovanje delegacije »Zaveze«** je prijavljenih dosedaj več članov srbskega združenja učiteljskih društev v Beogradu. Opozarjamo delegate, naj se delegacijskega zborovanja polnoštevilno udeležijo. Seje so javne. Gostje dobrodošli!

— **Rudarska šola v Celju.** Dijaški dom v Celju se pripravi za rudarsko šolo.

— **Desetletnica 1907/08.** Še enkrat opozarjam tovarišice in tovariše, da se gotovo udeležijo desetletnic dne 6. in 7. septembra 1919, po zadnji objavljenej vzporedi. Priprave so izvršene, pri zabavnem večeru sodelujejo gđc. Spetlerjeva (klavir), g. Fric Trost (petje), g. Miha Rožanc (vijolina) in še drugi. Glede izleta na Bled in v Bohinj omenjam, da sem vložil v imenu vseh prošnjo na ministrstvo saobračaja za 50 % znižanje, ki nam bo gotovo dovoljeno. Na veselo svidenje! Albin Lajovic.

— **Borovlje.** V kratkem bo otvoren otroški vrtec, posebno za delavske otroke, ki bodo od 9. do 16. ure zaposleni in bodo dobivali brezplačno kosilo in južino.

— **Umrli je 19. tm. v Mariboru g. Ivan Kocuvan,** nadučitelj v pokoju, v starosti 83 let, v tamešnji javni bolnici. Služboval je nazadnje v Žalcu, 30 let. Blag mu spomin!

— **Premeščeni sta:** Amalija Lešnikova, začasna voditeljica dekl. šole v Celju, na njeno utemeljeno prošnjo nazaj na prejšnjo stalno službo v Poljčanah; Ivana Vidmarjeva, začasna učiteljica na dekliški šoli III. v Mariboru, nazaj na njeno prejšnjo stalno službo v Vuzenici. »U. L.« 134.

— **Premeščen je iz Celja strokovni učitelj Herman Mauthner,** strok. učit. na dekl. mešč. šoli. »U. L.« 135.

— **Učiteljska dvojica v Studencih,** Janko Žel in Marijana Želova, sta premeščena na svoje prejšnje stalno mesto pri Sv. Ani na Krivem bregu. »U. L.« 135.

— **Premeščena je iz službenih ozirov učit. žensk. roč. del Marta Božičeva** iz Podgorja z ozirom na potrebe narodnega šolstva za začasno učiteljico ročnih del na dekliško meščansko šolo v Ptuj.

— **Abiturienti leta 1909.** Moško učiteljske Maribor — desetletnica. Tovariši! Ker smo sedaj za počitniško dobo največ mobilizirani, moremo se najugodnejše sestati ob priliki svoje desetletnice dne 4. oktobra v Mariboru ali pa Rogaški Slatini. Za kraj in čas se izjavite po dopisnici na naslov: Mirko Zdolšek, šolski voditelj, Letuš v Sav. dolini. O končnem ukrepu in programu vas obvesti »Tovariši«.

— **20 letnica mariborskih učiteljev-abiturijentov iz leta 1899.** Podpisani predlagajo Rogaško Slatino kot primeren kraj za sestanek po 20 letih. Prosim vse tovariše, da se v predlogu izrazijo in predlagajo čas setanku. — I. Lukman, začasno Slov. trg. šola Ljubljana.

— **Državni pisarniški uradniki na Slovenskem.** V sredo 13. t. m. bil je zadnji sestanek pripravljalnega odbora. Na istem se je razpravljalo o kandidatih za novi odbor, ter se določilo, da se vrši ustanovni občni zbor dne 7. septembra ob 16. uri v prostorih odpravnitstva deželne vlade na Bleiweisovi cesti v Ljubljani. S tem stopa v javnost organizacija, ki se je sicer šele poznjo, vendar pa iz zgolj potrebe stanovskega zboljšanja osnovala in

ki bo vzela v svoje okrilje in zaščito vse tiste raztresene ude, ki so imeli posebno pod avstrijsko vladno najbridkejšo in najtežje čase. V organizaciji je moč čim krepkejša, tem izdatnejša je! To načelo naj bi prešinilo vse tovariše, da pristopijo do zadnjega v organizacijo. Velika večina je itak že včlanjena, vendar so se nekateri, kojim se stvar ne zdi dovolj resna in ki ne polagajo na organizacijo važnosti, ki jo v resnici zasluži. Prepričani pa smo, da to store takoj, ko se bodo uverili, da izven društva ničesar ne dosežejo.

— **Dr. Jenkovo srbsko narodno himno »Bože pravde«** za moški zbor. Besedilo v latinici je dostavljeno tudi besedilo v cirilici. Cena za 1 kos 1 K, po pošti 1 K 10 v; naroča se pri »Glasbeni Matici« v Ljubljani. Vsem moškim pevskim zborom priporočamo, da si nabavijo to narodno himno.

— **Asistent goriške knjižnice dr. Janko Bratina** je dodeljen v službovanje licejske knjižnice v Ljubljani.

— **Dr. Fran Rostacher,** začasni gim. učitelj v Gorici, je imenovan za pravega gimnazijskega učitelja.

— **Odslovljene so z dnem 31. jul. 1919.** Adela Bienenstein, Margareta Wendner in Tusedla Weidholz — vse tri nadomestne učiteljice v Mariboru.

— **Začasno sta dodeljena učitelj Lud. Muzek in učit. Ant. Muzek,** oba v Središču, štirirazrednici pri Sv. Bolfenku na Kogu.

— **Na dvorazrednico v Radišu,** šolski okr. boroveljski, je imenovan za naduč. Leon Cepuder, dosedaj nadučitelj v Vrhpolju.

— **Višji šolski svet je odobril z odlokom z dne 30. julija 1919, št. 10.818,** zvezke, ki jih izdeluje Učiteljska tiskarna v Ljubljani, tako glede kvalitete, kakor tudi glede liniatur.

— **Tvornici zvezkov Učiteljske tiskarne v Ljubljani prihajajo osobito s Stajerske in Koroške razna naročila za zvezke s posebnimi zahtevami glede papirja, liniature in oblike zvezkov, kakor tudi glede kakovosti in barve ovojev, števil listov itd., itd.** — Vsem tem cenjenim naročnikom naznajamo, da v sedanjem času in v sedanjih razmerah na papirnem trgu nikakor ne moremo ustreči vsem mnogobrojnim in toliko različnim željam in zahtevam posameznikov. Le z velikimi težkočami in s silnim naporom se nam je posrečilo dobiti toliko papirja, da moremo nuditi slovenskemu šolstvu to, kar mu nudimo. Naše zaloge se hitro manjšajo, in danes še ne vemo, koliko časa nam bo mogoče izvrševati vsa naročila, ki prihajajo od dne do dne v mnogobrojnejšem številu. Zaradi pomanjkanja strovin in drugih potrebščin ne morejo papirnice izvrševati tiste količine papirja, ki bi ga izvrševale v normalnih razmerah, še manj pa tisto kakovost, ki bi jo bilo želeli za dobre zvezke. Cenjene tovarišice in cenjeni tovariši naj se za sedaj zadovolje s tem, kar imamo. Učiteljska tiskarna je založila najpotrebnejše liniature, ki je mogoče z njimi izhajati vsaj za silo. Praktičen učitelj si bo vedel pomagati, saj je moral poučevati pisanje in spisje tudi tedaj, ko zvezkov sploh ni bilo. Uvedite tedaj po vseh šolah Slovenije naše zvezke, ki jih je odobril višji šolski svet. Zagotavljamo pa vas, da meri naše stremljenje povsem in vselej na to, da izboljšamo svoje izdelke v vsakem oziru!

— **Kaj pa abiturijenti ljubljanskega učiteljskega iz l. 1899?** Ob 10letnici je bil domenen sestanek za 25letnico. Ta je lansko leto minila in kaj zdaj čakati? Torej — o j Ljubljanci, o j zaspanci, Z.

— **Poziv!** Z veseljem opažamo, da se mnogi želijo udeležiti narodnega dela na Koroškem. Ker je dela za vse dovolj, narodnih delavcev pa primanjkuje, prosimo, da se sami oglašijo vsi tisti, ki hočejo sodelovati posebno kot govorniki na shodih in da nam ob enem poročajo, ali obravnava gospodarska ali politična vprašanja. — **Narodni svet za Koroško, Doberlvas.**

Kronika.

— **Zahteve čehoslovaške duhovščine in papežev odgovor.** K zborovanju Jedinote čehoslovaške duhovščine prinaša »Lid« uradno poročilo delegacije, ki se je pogajala s sveto stolico v Rimu. Delegacija je utemeljevala svoje zahteve s tem, da so razmere katoliške Cerkve v čehoslovaški državi nevzdržne vsled režima, ki ga je vpeljala avstrijska vlada. Čehoslovaška duhovščina zahteva zato, da se v prvi vrsti imenujejo novi škofje, ki naj bodo sposobni jezika, ki ga govori ljudstvo, zmožni čehoslovski, politično neomadeževani in tuji onemu avstrijskemu katolicizmu, kateri je samo podpiral germanizacijo. Memorandum zahteva nadomestitev nadškofov: Huna, Skrbenskega, Kleina, Grossa, Battihanya, Rad-

naya in Palasa ter ustanovitev nove dieceze v Bratislavi ali Trnavi. Nadalje zahteva memorandum za praškega nadškofa pravico prinasa nad vsemi diecezami v čehoslovaški republiki kot jo je imel sv. Metod. Zahteva se upeljava češkega jezika v vsem bogoslužju kot je to že bilo pod papežem Adrijanomom II. Na gotovih mestih kot v Pragi, Velehradu in Nitri bi se moglo vršiti staroslovensko bogoslužje. Končno je delegacija zahtevala odpravo celibata z motivacijo, da v nobeni drugi cerkvi na Češkem celibat ni vpeljan. Deputaciji sta odgovorila papež sam in kardinal, državni tajnik Gaspari, s približno enakimi besedami. Huyn, Battihany in Radnay se ne vrnejo več na svoja mesta ter bodo ta mesta spopolnjena z drugim možmi. Glede ostalih škofov, katerih odstranitev se zahteva, so preiskave še v teku. O rabi jezika je papež rekel, da še more, pri slavnostni delitvi zakramentov, blagoslavljanju, petju epistole evangelija rabiti jezik naroda. Celibata papež v svojem govoru ni omenil; kardinal Gaspari pa je rekel, da je treba še počakati.

Književnost in umetnost.

Izšle so knjige Slovenske šolske Matice: »Pedagoški letopis« za leto 1916, 1917 in 1918 s sledečo vsebino: Preosnova jugoslovanskega vzgojstva v zmislu demokratizma. Sest. H. Schreiner. — Odličnim matičarjem v spomin. — r. — Občni zbor Slov. Sol. Matice. — Slov. Sol. Mat. upravni odbor in imenik društvenikov. Sest. Jak. Dimnik. — Znamenek dozaj izdanih in založenih knjig »Slov. Sol. Matice«. Uredil Jak. Dimnik. — Občno ukoslovje z umoslovnim uvodom. Sestavil V. Bežek. I. snopič. Obseg: A. Osnovni nauki iz umoslovja (logike). Uvodne opombe. I. O pojnih. II. O sodih. III. O zaključkih. IV. Logika v službi vede in pouka. — B. Ukoslovje: I. O vzgojnem pouku. II. Ustroj ljudske šole. III. O ljudskošolski metodi.

— **Poziv na pretplatu.** Odbor »Naučnik« ke knjižnice u Zagrebu izdaje več dvadeset i treću godinu zabavno-poučni list za trgovačku, obrtničku i opetovničku omladinu: »Vjerni Drug«, koji je dosada lijepo izvršivao svoju prosvjetnu zadaću i pružao našoj omladini poučno i ugodno zabavno štivo.

»Vjerni Drug« su preporučile zemaljske vlade u Zagrebu, Sarajevu i Zadru učeničkim knjižnicama i omladini u svojim pokrajinama, a dozvoljen je i kao prikladna nagradna knjiga u svim pučkim i šegrtskim školama.

Od 1. rujna 1919. stupa »Vjerni Drug« u XXII. godište. Uredništvo je preuzelo ravn. učitelj Stjepan Širola, kojemu su obećali saradnju uz dosadašnje naše vrle saradnike mnogi naši viđeni književnici, te će list istim smjerom izlaziti i dalje, da pruža omladini našoj što više i što bolje čuvene hrane.

List će izlaziti kao i dosada mjesečno na cijelom arku kroz deset školskih mjeseci, a pretplata će iznositi s obzirom na velike tiskarske troškove godišnje K 10. (Naučnici i članovi »Hrvatskog Radiše« dobivati će list uz godišnju pretplatu od K 6.—).

Umoljavaju se svi prijatelji naše trgovačke, obrtničke i opetovničke omladine širom našega mladoga Kraljestva SHS, da joj što toplije preporučite i što više nabave »Vjerni Drug«, jer je valjano štivo mladeži upravo potrebno.

Pretplate prima blagajnik Matija pl. Sladojević (Samostanska ulica; škola), a rukopise urednik Stjepan Širola (Haulkova ulica 4).

Naša zemlja — ireidenta.

§ **Pismo neodrešenega brata.** Ker ne čitam jugoslovanskih časopisov, tudi ne vem, kako misli skrbeti Jugoslavija za nas, neodrešene sinove, da ne poginemo v italijanskem morju. Brezdomno bomo krvavo potrebovali njene pomoči. Predvsem naj zabrani izseljevanje učiteljsva. Upam, da bo tudi znala dati inicijativo za ustanovitev dobrega in cenenege tednika, ki ga naše ljudstvo tako pogreša. V naslednjih vrsticah vam opišem naše stanje, ki vam je mogoče tudi že znano.

— **Ubežniki.** Zaradi zasedbe imperialističnih in častilakomnih Lahov se je izselilo iz Primorskega že mnogo slovenskih družin. Onega čistega zraku, ki smo ga dihal nekaj, sedaj ni več. Ono gorko solnce, ki se nam je smehljalo tako ljubozno v neba, nas gleda sedaj tako za-